

Slovenski dom

Štev. 5.

V Ljubljani, sobota 8. januarja 1938.

Leto III.

Napori za ozdravitev evropskega gospodarstva

so brez ureditve političnega stanja zastoj, kakor kaže Van Zeelandovo gospodarsko poročilo

London, 8. jan. o. Bivši belgijski ministri predsednik van Zeeland je včeraj imel s predsednikom angleške vlade Chamberlainom prvi razgovor, ki je trajal poldrugo uro. V tem razgovoru mu je poročal o uspehih svojega zbiranja podatkov o gospodarskem položaju evropskih držav in mu sporočil predloge, ki jih je za ozdravitev evropskega gospodarstva stanja izdelal.

Uradno poročilo o tem razgovoru pravi, da je van Zeeland po naročilu angleške in francoske vlade raziskaval gospodarsko stanje v raznih državah in bo prihodnji teden izdelal končno poročilo s predlogi. Poročilo bo objavljeno, kadar bo sta angleška in francoska vlada smatrali za ugodno.

O tem razgovoru med predsednikoma pravijo politični krogi v Londonu, da so se v glavnem sukali okrog vprašanja, kako prilegniti Italijo in Nemčijo iz avtarije k gospodarskemu sodelovanju z drugimi državami. Mednarodni sklad, ki bi ga po van Zeelandovem predlogu ustanovile Anglija, Francija, Amerika, Italija in Nemčija z delom svojega zlatega zaklada, naj bi služil kot jamstvo za posojila, ki bi jih ostale tri države dale Italiji in Nemčiji. Pravijo, da bi Italija in Nemčija skoraj gotovo pritrldili takemu gospodarskemu sodelovanju, ki naj dvigne in obnovi blagostanje v Evropi. Toda angleški gospodarski krogi so mnenja, da bi bila Italija in Nemčija prej dati potrebna politična jamstva glede miru in ohranitve sedanjega stanja v Evropi. Dokler se politični položaj v Evropi ne razčisti, ni moči misliti na kako gospodarsko urejevanje in so vsa taka prizadevanja brez uspeha.

Van Zeeland je svoje poročilo izročil angleškemu finančnemu ministru Leithu Rosu in francoski vladi. Prepis poročila bo dobila tudi ameriška vlada.

Washington, 8. jan. o. Uradni krogi pravijo, da se niso dobili van Zeelandovega poročila in predlogov za gospodarsko obnovo Evrope. Pozdravljajo sicer vsa prizadevanja za to, vendar menijo, da morajo evropske države najprej skleniti gospodarski in denarni sporazum med seboj, pod kakršnikoli pogoji, šele potem bodo lahko računale na ameriško sodelovanje in morebitno pomoč.

Vesti 8. januarja

Sv. oče je včeraj sprejel novega angleškega kardinala, westminsterskega nadškofa Hixnserja in se z njim dalj časa razgovarjal. Kardinal odpotuje danes v domovino.

Zakonski načrt za socialni mir pripravljala francoska vlada. Ta zakonski načrt bo vseboval važna določila zaposlovanja in bo uvajal obvezno razsodišče za delovne spore. Načrt pride pred zbornico še ta mesec in upajo, da bo odpravil stavke, ki so prizadejale toliko škodo francoskemu gospodarstvu.

Pomorsko oporišče na havajskih otokih bo zaradi japonske nevarnosti razširila in ojačila vlada Združenih držav.

32 stopinj je kazal toplomer včeraj v južnem hribovitem predelu Poljske.

Japonski vojniki v Sanghaju so pretepli dva angleška nižja častnika, ki pripadata mednarodni komisiji. To dejanje bo služilo najbrž za povod novemu sporu.

Za dosedanja tekmo v oboroževanju sta po japonskem mišljenju odgovorni Anglija in Združene države. Tako piše list »Jomiuri«.

Sestanek z Mussolinijem pomeni za romunske izletnike, ki so se te dni mudili v Rimu, najpomembnejši trenutek v življenju. To je ob odhodu iz Rima dejal senator Manolescu, ki je izletnike vodil.

Zaradi snežnega viharja na Češkem so morali ustaviti letalski promet iz Prage na vse strani.

800 ameriških letal išče veliko bombno letalo, ki je s sedmimi možni posadke izginito nekje ob kalifornijski obali.

100.000 siromašnih Egipčanov bodo zastopni gostili pri slovesnostih ob poroki kralja Faruka v Kairu. Postavili so za to že ogromne šotore.

Nemška dekleta, ki bodo letos naredila maturo, se bodo mogla vpisati na visoke šole samo, če bodo prej dovršila obvezni delovni tečaj, ki traja pol leta. Tako je sklenilo osrednje študentsko vodstvo.

Nalezljivo otroško možgansko vnetje (meningitis cerebrosinalis) je uspešno začel zdraviti neki danski zdravnik z žveplenim sredstvom in imenovanim sulfurocinom. Za to strašno nalezljivo bolezen do zdaj ni bilo zdravil.

Pri vojaških vajah turških študentk v Carigradu je prišlo do hude nesreče, ker so jim dali v roko puške, ki so bile po pomoti nabite. Pri streljanju so bile tri učenke hudo ranjene.

Poseben odsek za judovsko mladino pri avstrijski Domovinski fronti bodo ustanovili v kratkem, kakor je napovedal voditelj avstrijske mladine grof Thurn-Walsassina.

Zaradi volunstva so v Berlinu obglavili nekoga Herberta Gajevskega, ki ga je takozvano ljudsko sodišče obsodilo na smrt.

Na električnem stolu so usmrtili včeraj v New Yorku nekoga človeka, ki je zadavil svojo devetletno hčerko. To je bila po daljšem času prva usmrtila v tem mestu.

Revolucija se je začela v srednjeameriški državi Guatemali proti sedanjemu predsedniku republike Ubicu.

Do nemirov je prišlo v severozahodnih obmejnih krajih Indije, in sicer po agitaciji fakirja Alingara.

Novi italijanski pomorski oborožitveni program, ki ga je sestavil Mussolini ob sodelovanju finančnega ministra in vojaških strokovnjakov, določa za prihodnje leto gradnjo dveh 35.000 tonskih križark »Roma« in »Impero«. Prvo bodo gradili v Trstu, drugo v Genovi. Razen tega bodo naredili še več manjših ladij in podmornic.

Sporod svečanosti ob spomladanskem Hitlerjevemu obisku v Rimu so v glavnem določili v posebnem odboru, ki mu predseduje zunanji minister grof Ciano. S slovesnostmi bodo skušali še prekositi prireditve ob Mussolinijevemu obisku v Berlinu.

Nemška teniška mojstra Cramm in Henkel sta svoj športni pohod okrog sveta končala v Avstraliji, čeprav bi morala igrati še v Indiji in drugod. Izgovarjata se, da zaradi tega, ker si je Henkel poškodoval nogo, v resnici pa zato, ker sta bila prevečkrat tepena.

Goveja kuga v Nemčiji je do zdaj zajela 237 okrožij, ki štejejo 2226 občin in 20.699 kmetij, na katerih so morali večino živine poklati. S tem je nemško kmetijstvo dobilo nov hud udarec, saj je znano, da je polovica nemške živine bilo jetična.

41 milij. Francozov je brez poklica, kakor kaže poročilo o zadnjem ljudskem štetju. Samo 17 milijonov francoskih prebivalcev je pri štetju reklo, da ima tak ali tak poklic.

Prispevke za šole Poljakov v tujini bodo zbirali po sklepu varšavske vlade cel mesec, od 15. januarja do 15. februarja. Zbiranje bo javno, predvsem po šolah in po prosvetnih organizacijah. In pri nas?

Veliko letališče ob Sueškem prekopu so začeli graditi Angleži. Letališče bo služilo obrambi prekopa proti morebitnim napadom.

V preiskavi proti teroristu Budaju, ki so ga francoske oblasti prijele, je pripravil atentat na francoskega zunanjega ministra Delbosa, so ugotovili, da je bil Budaj v zvezi z znano mednarodno nasilniško organizacijo, ki ima na vesti veliko zločinov.

Madžarska vlada bo razpisala te dni notranje posojilo v znesku 360 milijonov pengov.

Temeljni kamen za veliki most med Brazilijo in Argentino čez reko Urugvaj bodo položili jutri. To bo največji most v Južni Ameriki.

Dve zaroti proti Stalinu in njegovemu rablju Jezovu so odkrili v Moskvi, kakor poroča londonski »Daily Mail«. Člani zarote so bili častniki, ki so hoteli obla oblastnika ubiti pri slovesnostih ob obletnici ustanovitve rdeče vojske.

Angleški oborožitveni izdatki so v novem proračunu določeni na 350 milijonov funtov, to je okrog 45 milijard dinarjev.

Brat angleške kraljice-matere, grof Athlonski, bo v kratkem odpotoval v Arabijo, kamor ga je povabil kralj Ibn Saud. To bo prvi obisk kakega člana angleške kraljeve rodbine v Arabiji.

Ledena plošča z ruskimi raziskovalci plove od tečaja proti odprtemu morju in so učenjaki v veliki nevarnosti.

Grki o delu našega kneza-namestnika za Jugoslavijo in njen napredek

Atene, 8. januarja. Posebni vlak s knezom Pavlom in kneginjo Olgo, s katerima sta se včeraj pripeljala tudi vojvoda in vojvodinja Kentska, je privozil na atensko postajo točno ob 18. Na postaji so visoke goste sprejeli grški kralj Jurij, prestolonaslednik Pavle, knez Nikolaj s kneginjo in vsi tuji principi in princeze, ki so v Atenah. Grški kralj in knez namestnik sta se prirščno pozdravila, nato se je pa knez namestnik Pavle toplo pozdravil z vsemi prisotnimi člani kraljevske rodbine. Knez namestnik je v družbi kralja Jurija obhodil častni bataljon, godba je pa medtem igrala jugoslovansko in grško himno. Na trgu pred postajo je velika množica priredila prisotnim gostom iz Jugoslavije nepopisne manifestacije.

Prihod kneza namestnika Pavla in kneginje Olge je zbudil v vseh krogih na Grškem živahno zanimanje in najtoplejšo simpatijo. Listi prinašajo o prihodu kneza namestnika navdušene članke in poudarjajo njegove zasluge za ureditev notranjega in zunanjega položaja Jugoslavije in pravijo med drugim:

Knez namestnik Pavle je visoka osebnost ne samo po svoji izvršeni službi, ampak tudi po svojih osebnih vrlinah. Kralj Aleksander I. je mrtev, a njegova politika se nadaljuje. Knez namestnik je znal v dolgih letih mnogo pripomoči k napredku javnega življenja v svoji domovini. Pod njegovim namestništvom je Jugoslavija utrdila svojo

ednost, preuredila je svoje življenjske moči in začela izkoriščati svoje bogastvo. Po zaslugi njegovega osebnega delovanja je zavezniška in prijateljska Jugoslavija danes steber miru na Balkanu in v Evropi. Knez Pavle je v prvi vrsti posvetil svojo skrb povzdigi kmetijstva. Začelo se je urejati vprašanje, kako naj se znižajo kmetijski dolгови. Nato so z ugodnimi trgovskimi pogodbami z drugimi državami omogočili skok cen važnejšim poljskim pridelkom. Te pogodbe so ugodnejše, kakor jih je kdajkoli mogla doseči katera

Izjava japonskega diplomata:

Japonska ne mara več pogajanj s Kitajci

Tokio, 8. jan. o. Japonski poslanik v Sanghaju je včeraj sprejel tuje časnikarje in jim dal izjavo, v kateri je dejal med drugim: Japonska ne priznava več osrednji kitajski vladi oblasti nad vso Kitajsko, ker so se med tem ustanovile že druge vlade. Zaradi tega se japonsko vrhovno poveljstvo in japonska vlada ne moreta in nečeta več pogajati s kitajsko vlado, ker ni zastopnica kitajske države.

O nadaljnjih korakih japonske vojske na Kitajskem bošta vlada in vojno poveljstvo sklepala na seji 10. januarja. Vlada je neprenehoma v zvezi

z vojaškim vodstvom in sprejemajo vse sklepe sporazumno. Včeraj je bil pri cesarju vojni minister Sugijama, ki je vladarju podrobno in natančno poročal o stanju japonskega napredovanja na Kitajskem. Da priznavajo japonsko osvojitve tudi tuje države, dokazuje dejstvo, da je iz Nankinga odpotoval tajnik ameriškega poslanstva in ameriški konzul.

Sanhaj, 8. jan. o. Na bojišču pri Santungu napredujejo Japonci proti Sinktau, ki so ga umikajoče se kitajske čete popolnoma uničile, da se ne bi Japonci mogli okoristiti s tamošnjimi industrijskimi napravami. Japonci so včeraj zasedli mesto Kinli-jengčen, ki leži ob železniški progi med Santungom in Sinktaom. Japonski oddelki so osvojili tudi več drugega ozemlja na raznih predelih šanktunškega bojišča.

Japonci so zavzeli Kufao, 120 km južno od Ciana. Njihove prednje čete so pa pripele do Cansiena, 30 km južno od Kufava. V južnem Santungu Japonci zelo odločno nadaljujejo z ofenzivo, pri kateri igrajo veliko vlogo motorizirani oddelki. Na tej fronti so Japonci zavzeli Santiem, Sintao in Mengijem.

London, 8. jan. AA. (Stefani) »Daily Express« trdi, da je maršal Čangkašek poslal v Sovjetsko Rusijo 10 milijonov dolarjev za nakup vojnega materiala.

Vesti izpred Teruela

Salamanca, 8. jan. AA. (Stefani) Uradno poročilo nacionalnega vrhovnega poveljstva navaja:

Na teruelskem bojišču smo v teku dneva premagali ogorčen odpor nasprotnika. Naše čete prodirajo v tem odseku dalje in so zavzele več silno utrjenih postojank. Nasprotnik je pustil v njih veliko število mrtvih. Rdeči imajo hude izgube.

Med letalskimi boji smo sestrelili pet nasprotnih lovskih letal, sami pa nismo imeli nobene izgube.

Saint Jean de Luz, 8. jan. AA. (Stefani) Po poročilih iz verodostojnega vira je barcelonski poslanik pri barcelonski vladi odpotoval v Francijo.

Posestva habsburške rodbine v Avstriji je avstrijska vlada včeraj vrnila Habsburžanom. Ta posestva so doslej upravljali in imeli korist od njih avstrijski invalidi. Vlada je obdržala za državo samo nekaj stavb, ki so spremenjene v muzeje, in pa Schönbrunski park, ki so ga spremenili v ljudsko sprehajališče.

Velik izviran španski film »El barbero de Sevilla« izdeluje v nemških delavnicah družba Hispano film. V filmu sodelujejo najbolj znani španski igralci, pevci in pevke.

Denarni promet v Singapuru, kjer je večina prebivalstva Kitajcev, je padel za 60%, ker so Kitajci, ki obvladujejo vso trgovino v tem angleškem trdnjanskem okrožju, poslali toliko denarja za pomoč svojim rojakom, ki trpe pod japonskim napadom.

Zgorela je Bucklandska opatija v Angliji, kjer so bile spravljene dragocene zbirke kitajskega porcelana in azijskih umetnin, ki jih je prinesel s svojih popotovanj kapitan Francis Drake, znan po tem, da je v Evropo prinesel krompir, »kruh ubogih«.

Vodstvo komisije za nadzorstvo pri odpošiljanju prostovoljcev iz Španije bodo baje dali polkovniku Van Overstratenu, pribočniku belgijskega kralja.

tako pogosto govorimo o beli Ljubljani, bi bila dolžnost vseh občanov, da skušajo pomagati z vsemi silami tem najbednejšim. To dolžnost bi moralo čutili zlasti središče mesta in avenije s pomenimi palačami na Aleksandrovi, Tyrsevi in Miklošičevi cesti.

Obisk novega romunskega zunanjega ministra v Pragi, Belgradu in Ženevi

Bukarešta, 8. januarja. o. Prvo zunanje politično potovanje novega romunskega zunanjega ministra Micesca je namenjeno v Prago, kamor bo minister odpotoval noč. V Prago pride jutri popoldne. Ustavil se bo tam samo 24 ur in imel nekaj razgovorov s predsednikom vlade dr. Hodžo in zunanjim ministrom Kroftom. Skušal bo pri tem obisku ublažiti nerazpoloženje, ki ga Češkoslovaška kaže do novega političnega stanja v Romuniji. Romunija hoče ostati s CSR v čimboljših odnosih, kakor to zahteva skupnost Male zveze, ne more pa seveda prenašati, da bi CSR zavzemala do njenih notranje-političnih razmer sovražno stališče. Ni verjetno, da bi pri tem kratkem obisku prišlo do jasnosti med obema državama.

Nato pojde romunski zunanji minister v Ženevo na zasedanje Zveze narodov.

Minescu bo obiskal tudi Belgrad, kjer bo imel razgovor z dr. Stojadinovićem, da tudi v Jugo-

slaviji meročajno pojasni pomen in namen političnih sprememb v Romuniji ter si zagotovi sodelovanje Jugoslavije za naprej. Micesca bo pri tej priliki sprejel tudi knez namestnik Pavle.

Za romunsko delavstvo

Bukarešta, 8. januarja. o. Trgovinski minister bo izdal v kratkem naredbo, po kateri bodo morala vsa romunska podjetja zaposliti najmanj 90% delavstva, ki je romunske narodnosti. Kvečjemu 10% bo smelo biti neromunov in Judov. Iz bukarštanske radijske postaje so odpustili vse judovsko osebe. Postaja ne bo smela več sprejemati reklame za judovska podjetja.

Vlada je ustavila največje glasilo madžarske manjšine »Temisvari hirlap«.

Glede novih volitev domnevajo, da bodo šele julija.

Župan dr. Jure Adlešič

O bedi bele Ljubljane

Ljubljana, 8. januarja.

V vrsti predavanj, ki jih prireja Prosvetna zveza v beli dvorani Uniona, je snoči predaval župan dr. Jure Adlešič o prečih problemih ljubljanskega mesta. V svojem predavanju ni posegel po aktualnih vprašanjih, ki o njih razpravljajo časopisi, kakor je na primer pogleditev glavnega kolodvora ali razširitev bolnišnice, temveč je v svojem predavanju posegel v tisto vprašanje naše družbe, ki je le malokdaj deležno razpravljanja v časopisju. Njegovo predavanje je podajalo žalostno sliko bede našega mesta, ki nosi tako ponosni naziv bela Ljubljana, v resnici pa skriva v svojem osrečju, oziroma na svojem obodu toliko žalostne revščine, da bi bil vsak njen prikaz s sklopičnimi slikami naravnost obtožba tistih, ki so imeli v rokah socialno skrbstvo in jim je bila poverjena skrb za zboljšanje življenjskih pogojev tistih najnižjih, ki jim ni dano uživati blagodat mestnih avenij, kakor je Aleksandrova, Selenburgova in Miklošičeva.

Gospod župan je podal podobo delavskih kolonij: na Gradu, Moste, Gramoznica, Galjevica, Sibiriji, Vič-Brdo. Navajal je v svojem predavanju, da nudijo te kolonije izredno podobo prenaseljenosti, kar je posledica izredne rodovitnosti delavskih družin. Delavske družine žive tu v največji revščini, ki ljubljanskim meščanom ni poznana. Ljudje po teh kolonijah nimajo dovolj zraka, kuharja njihovih stanovanj je odločno premajhna, saj pride na osebo komaj 4 m² zraka, čeprav je po higijenskih predpisih določeno, da morajo stanovanja imeti za osebo najmanj 9 m² kubature. Poleg tega je g. župan navajal, da nima niti ena soba po teh kolonijah peči, da primanjkuje stranišč, tako da uporablja veliko število delavskih družin skromna, nehygienična skupna stranišča,

kar je brez dvoma znak velike bede in malomarnosti današnje družbe. Tudi vodovodov je še malo, saj mora iz enega vodnjaka na primer na Galjevici zajemati vodo do 30 gospodinjstev. Zlostna slika se nudi zlasti v delavski naselbini na Gradu, kjer skupna soba, v kateri so za silo pregrajeni prostori, nudi stanovanja ubožnim delavskim rodbinam, hodnik sam pa nudi zatočišče devetčlanski družini. Podoba kolonij nam pokaže, da je prebivalstvo teh kolonij sestavljeno iz ne-kvalificiranih delavcev, raznih upokoencev in invalidov. Značilno je, da je starejšega prebivalstva samo ena tretjina, ostalo so otroci izpod 14 let; zato pa je vprašanje socialnega skrbstva v teh kolonijah obenem vprašanje mladinske zaščite.

Mestna občina je sicer po vojni skušala delavskim družinam pomagati s tem, da je zgradila oziroma odstopila in dala posojilo delavskim družinam, da so si na Galjevici in Sibiriji zgradile lesene hišice, ki so vsaj v neki meri skušale lajšati stanovanjsko mizerijo. G. župan je pokazal tudi primero s socialnim skrbstvom v drugih državah. V Angliji na primer imajo delavske družine stanovanja s kopalnici, kar da je v veliki meri bilo tudi vzrok, da se tam ni mogla zadržati komunistična ideja. Na Dunaju so gradili delavska stanovanja v skupinah, večnadstropnih zgradbah.

O bedi bele Ljubljane bi se dalo še mnogo govoriti, če bi navajali podrobno statistiko o tem in onem. Vsakdo, ki misli, da bede v Ljubljani ni, naj gre samo na sprehod v delavske kolonije na Gradu, Sibiriji, Gramoznici, v Moste, Vič, Brdo, pa se nuj bo nudila podoba, ki mu bo odkrila marsikatera razloga, zakaj ti ljudje, ki žive v bližini gosposkega mesta, čutijo v sebi mržnjo in odpor do družbe in niene kulture. Če mi res

Težave našega obrtnika

Brezposelni obrtniki množe delavske vrste

Vedno bolj se tudi pri nas čuti, da so obrtniki — ne ravno prav vsi — zašli v zelo težaven položaj. Na eni strani industrializacija, na drugi pa visoka obremenjenost ne dovoljuje več, da bi naš obrtnik katerekoli stroko mogel boljše živeti. Vsa leto pri nas kdo izmed čevljarjev, krojačev ali mizarjev odjavi svojo obrt, ker ne zmore stroškov, ki so z njo v zvezi. Nekaterim je resnično še slabše kot kmetu, ki ima vsaj svojo zemljo in s tem svojo bodočnost vsaj nekoliko zavarovano. Če ne bo spremembe na boljše, bo gotovo na vrsti še več onih, ki bodo z istih razlogov primorani opustiti svojo obrt.

Zaradi tega pa se dogajajo primeri, da iščejo obrtniki potem zaposlitve v tovarnah in tako proti svoji volji množe delavske vrste. Nekateri pa so zaposleni v tovarnah kljub izvrševanju svoje obrti doma, da tam zaslužijo nekaj več, in da lažje tudi krijejo obrtni davek, ki je zelo visok.

Poglavje zase in posebna rak-rana na našem

obrniskem telesu je šušmarstvo, ki ga je najbrž tudi po drugih krajih veliko. Izučeni vajenci-pomočniki ne dobe nikjer dela — pa delajo po domovih za takšno, drugod pa spet za manjšo plačo kot mojstri — popolnoma svobodno. Mnogokje pa takšen pomočnik dela samo za živež, ne za denar. Mojstri imajo zaradi tega manj dela, mladi ljudje pa zopet radi zaslužijo, da se prežive in da ve, čemu je bil vajenec. V tem je posebna tragika obrtniškega pomočnika, kateri pa zaradi pomanjkanja dela ne more priti nikdar na boljše. Tukaj je tudi še mnogo pomočnikov iz več strok, ki še na ta način nimajo dela — pa so zaposleni v tovarni ali pa brezposelni. Zato mnogi opravljajo tudi kmečka dela, ki jih smatrajo tudi za častno, čeprav ne dajejo onega, kar bi jim donalo poklicno delo. Največ je takšnih iz čevljarstva in mizarstva stroke. Mojstri in vsi dobro razumejo težo vseh teh dejstev.

Naj bo kakorkoli, upanje imamo, da se našim obrtnikom počasi le obeta boljša bodočnost.

KINO SLOGA

predvaja veselo in zabavno robinzonado

Peter v snegu

z malo, priljubljeno **Traudl Stark**, v naslovni vlogi. — V glavnih vlogah: **Pau Hörbiger** in **Liane Haid**.

Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri. V nedeljo ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri. Rezervirajte si vstopnice v predprodaji!

Strojne tovarne v težki krizi

Delavci na zimo brez zaslužka

Ljubljana, 8. januarja.

Ze nekaj mesecev preživljajo Strojne tovarne in livarne v Ljubljani težke čase. V zvezi s krizo, ki je prizadela to veliko podjetje, pa je bilo prizadetih tudi večje število delavcev, ki so izgubili delo, poleg tega pa niso še tudi dobili vsega prej zasluženega denarja. Se hujše pa so ti delavci prizadeti prav zato, ker so zgubili delo v najhujšem letnem času, v neizprosni zimi.

Ze novembra meseca lanskega leta je bilo uvedeno eno poravnalno postopanje o celotni imovini Strojnih tovarn in livarn d. d. v Ljubljani, poravnalni narok pa je bil določen za včeraj dopoldne pred okrajnim sodiščem. Iz poravnalnega oklica je razvidno, da so Strojne tovarne in livarne nudile kot dolžnice svojim upnikom — tudi delavcem — 40 odstotno kvoto terjatev. To bi tovarne izplačale v enem letu po pravomočnosti poravnave.

Podjetje je v zadnjem času zabredlo v takšen položaj, da kljub velikim naporom ni zmoglo niti tega, da bi plačalo svoje delavce in nameščence. Ze so se ti delavci in nameščenci v Strojnih tovarnah zbal, da ne bodo nikdar dobili tega, kar so zaslužili, zato so kratkoma odpovedali delo za toliko časa, dokler jim podjetje ne izplača zasluženega zneska in tudi že davno zapadlih mezd. Sprva je bilo naročil dovolj, tako da bi podjetje lahko sijajno uspevalo, če ga ne bi morale druge težave in ne bi zaradi neizplačanih mezd odpovedalo delo že toliko delavcev. Pozneje pa so se naročila tako padla, da je moralo podjetje obrat celo ustaviti.

Sodišče je razglasilo včeraj, da je poravnalno postopanje odloženo in je nov poravnalni narok določilo za 22. januar. Sodni cenilci, med katerimi

so magistratni podravnatelj Poženel Albert, arhitekt Schell in svetnik inž. Štolla so se izjavili, da v tako kratkem času, kakor je bil odmerjen, ne morejo oceniti vsega premoženja Strojnih tovarn, posebno še, ker je tu treba oceniti natančno najrazličnejše stroje. Poravnalnega postopka pa bi se moral udeležiti tudi glavni predstavnik podjetja, ravnatelj dr. Milan Liljeg. Dr. Liljeg pa se je zadnje dni podal v Belgrad, kjer skuša urediti dolgove erarja napram podjetju in na ta način rešiti svoje podjetje v najkriticnejšem času iz velike zagate. S tem pa bi se seveda tudi zboljšalo stanje, v katerega so zašli delavci, prej nameščeni v tem podjetju. Delavci torej z velikim upanjem pričakujejo, da se bodo razmere pri Strojnih tovarnah le uredile, da tako pride vsaj sedaj na zimo do svojega, itak ne preveč velikega zaslužka.

Najlepši film, kar jih je kdaj videla Ljubljana!

Doslej vse predstave razprodane!

Primadona **JOANETTE Mac DONALD** in tenor-baritonist **NELSON EDDY** pojetanepozabne arije v razkošnem glasbenem velefilmu

Beli jorgovan - Valček strasti

Telefon 21-24

Rezervirajte in dvignite pravočasno vstopnice!

Telefon 21-24

Resnica o posojilu Zadružni zvezi

Odgovor na „Jutrove“ izmišljotine

Ljubljana, 8. januarja.

Ljudje okrog »Jutrac« imajo menda poseben talent, za to tipajo, kako bo sedanja vlada — prav gotovo zato, ker sta v njej dva slovenska ministra dr. Anton Korošec in dr. Miha Krek in gotovo tudi zato, ker jim ne gre v račun, da vodi Slovenijo tudi slovenski ban — rekla vprašanje obtoke denarja pri zadrukah. In tako so skonstruirali za današnjo številko »Jutrac« tudi tole:

»Zadružna zveza v Ljubljani je dobila pri Poštni hranilnici v Belgradu dolgoročno posojilo v iznosu 63 milijonov dinarjev proti garanciji

dravske banovine. Posel s prenosom posojila bo izvršila Zadružna gospodarska banka, katere obveznosti napram Zadružni zvezi znašajo okoli 120 milijonov dinarjev.

Resnici na ljubo pa moramo našim bralcem povedati, da je to, kar je napisalo »Jutrac«, izmišljeno. Res pa je, da so se naši zastopniki v Belgradu in naša banovina storili vse, da se vprašanje obtoke denarja pri zadrukah reši kar najbolj povoljno za naše zadruge in za slovenskega kmeta, in da bo to vprašanje v kratkem tudi rešeno. Naša javnost pa bo v kratkem točno in pravilno obveščena o tem vprašanju.

Lokomotiva do smrti povozila družinskega očeta

Maribor, 7. januarja.

Danes dopoldne ob četrta na deset se je na mariborskem koroskem kolodvoru pripetila strahovita nesreča, pri kateri je zgubil življenje 46 letni Karl Baukman, ki je bil pri železnici uslužben kot svetilničar. Pri opravljanju svoje službe na kurilniških tirih ga je zagrabil premikalni stroj ter ga vrgl pod svoja kolesa, ki so mu popolnoma razmesarila gornji del trupa. Baukman je pri priči obležal mrtev.

Na kraj nesreče je takoj prihitela komisija, ki

„Manj pšenice zlate, a strgane podplate“

Dobrič, 6. januarja.

Pred nekaj leti so bili naši smučarji vse bolj živahni. Večkrat so obiskali našo izletniško točko »Marnice« in druge, za smučarje dokaj ugodne postojanke. Letos smučarjev v Marnice še ni bilo. So baje smučarstvo prej opustili in se posvetili raje bolj otročjemu športu — drsanju. Posledica pozne povodnji je namreč, da imamo sedaj velike ledene poljane, na katerih se naši navdušeni športniki drsajo. Pod ledom bo pa najbrž žito segnalo. Tako bomo imeli res lep dobiček: »Manj pšenice zlate, a raztrgane podplate«.

Z gospodarskega stališča bi bilo dobro, da bi tiste plasti ledu, ki ležijo na posejanem polju, razsekali ter odstranili. Če ne, bo žito za vselej zasypalo.

Filmi

»Cvetiči španski bezeg« (Kino »Matica«). Časopisna in druga reklama je za film navajala vse mogoče in nemogoče naslove: slovenske poleg srbskih in nemških Pa povsem brez potrebe — zlasti »Valček strasti«. Kdor je sodil po imenih MacDonaldove in Nelsona Eddyja, se ni prevajal. Film je veliko delo ameriške filmske tehnike, enako pa tudi velik uspeh obeh pevcev. Vsebinsko ni nič kaj posebnega: Povest o poti operne pevke na oder in povest o triumfih, ki jih je doživela. Obenem je to povest uspehov operne pevke v ljubem in nje tragičnega konca. V tem okviru je veliko prostora za številne pevske in zbarske scene, za daljše fragmente iz znanih in neznanih oper, za silno frapantno izdelane prizore v prosti naravi in za divno slikarstvo, ki nas očarjuje skozi ves film. Film je izredno dolg (nad dve uri teče), vendar nikdar ne pušča vtisa praznote ali raztrganosti. Dejanje je zasnovano na široko s polnim aparatom, z množico, katero vodi do polne razgibanosti neverjetno izdelana režija, a jo izpopolnjuje tudi krasna scena. V filmu je — rekli bi — dejanje kar stisnjeno. Prizor se vrsti za prizorom, vselej je scena razgibana polna življenja polna slikovitosti, lepote in razkošja. Pevske scene odpojeta MacDonaldova in Nelson Eddy sijajno, zraven pa dobro igrata. Petja je ves film prepolna. Toliko je v filmu pravega življenja, da ga je težko šteti med navadne operetne izdelke. Nad vsem delom dominira silna režija. Če je človek ne čuti na posameznih ljudeh, pa jo čuti na masovnih prizorih, ki so neverjetno razgibani. Režija nam je ustvarila merilo, ki ga uporabimo lahko za ostale filme ki prihajajo k nam kot filmske operete. »Cvetiči španski bezeg« je močan film. Amerikanci so se z njim postavili. Film velja videti.

»Peter v snegu« (Kino Sloga). Avstrijec so našli za toliko proslavljeno in priljubljeno Shirley precej resno konkurenco. Drugo leto je od tega, ko smo videli malo Traudl Stark prvokrat v filmu. Od tega prvega nastopa do pričujočega filma je mala igralka naredila velik napredek. Filmska storija je za takega filmskega otroka posebej storjena. Otroci, razposajeni in razigrani, pa ljubiv in srčan, osrečuje vso svojo okolico. V vsakem položaju se znajde in s smehom ogreva samoto svojih skrbnikov. — V takih filmih se je udomačila navada, da otroku polagajo na usta besede odraslih ljudi. Nič hudega, če zna otrok s primerno kretnjo svoje besede tudi ponazoriti. Mala Traudl Stark igra prijetno in neprisiljeno. V ostalem je film mnogo boljši kot podobna ameriška roba. So pač igralci, ki njihovo igro »preve« nekaj življenja. Posebej velja to za Paula Hörbigerja. Za male in velike bo film za izpremembo kar lepo razvedril, mnogokateri pa bo užival tudi ob lepih zimskih posnetkih v prosti naravi.

Predzrna roparska tatvina

Gornja Radgona, 7. januarja.

V Kapelskem vrhu pri Slatini Radenci je bila izvršena na praznik sv. treh Kraljev, 6. januarja predzrna roparska tatvina pri posestniku, gostilničarju in trgovcu Lukovnjaku Ivanu. Omenjenega trgovca so štirje maskirani neznanci na zverinski način prisilili, da jim je moral izročiti 6000 din v gotovini, dočim so mu še pri tem odnesli za 8008 din vrednega blaga in nato izginili s plenom v vrednosti za 14.000 din.

Predzrna roparska tatvina se je izvršila na praznik ponoči ob 11. Neznani štirje moški so se splazili tiho v Lukovnjakovo stanovanje in se podali naravnost v njegovo spalnico. Neznanci so ob vstopu v spalnico zahtevali od trgovca denar. Lukovnjak je se poziva vdal, ker so neznanci napirali nanj revolver. Izročil jim je takoj 6000 din v gotovini. Lukovnjaka so nato razbojniki prijeli, mu zamašili usta in ga zvezali. Pri tem so pretrkali vse stanovanje in vzebrali eno zlato in tri srebrne ure, zlat prstan, srebrno žensko verigo, 5 rjuh, 5 prevlak za dežo, 2 moški obleki, 30 svetlenih robov in ogromno drugih raznovrstnih stvari. Pri izvršeni tatvini so razbojniki izginili v noč. Lukovnjaka so pa pustili z zamašenimi usti zvezanega. Ko se je trgovcu jutraj zavedel iz strahu, je izpovedal, da so našeljeni razbojniki pri delu govorili v srbskem jeziku. Po izvršeni roparski tatvini so bili takoj obveščeni radenski orožniki, ki so odredili takoj preiskavo po okolici in upamo, da bodo prišli nevarnim razbojnikom kmalu na sled.

Turnir v namiznem tenisu v Celju

Včeraj se je odigral v telovadnici II. ljudske šole table-tenis turnir za prvenstvo Celja. Turnirja so se udeležili vsi celjski klubi. Naslov prvaka je pridobil za leto 1938 Furlan Viktor (S. K. Jugoslavija), ki je prejel prehodni pokal, katerega je lani branil Coh (S. K. Jug.), ki se pa letos turnirja ni udeležil, ker je šel pred kratkim odslužiti svoj kadroški rok in ni treniral. Drugo mesto je zasedel König Frick (S. K. Jug.), tretje Frank (S. K. Jug.), četrto Božič Pavel (Olimp). Furlan je imel še dokaj dober dan in ni izgubil v singlu nobenega seta. V semifinalu je borba med klubskima rivaloma Fabjanom in Frankom prinesla zmago Franku. Za moštva so prav dobro odrezala SK Jugoslavija II. (Frick-Frank) z zmago nad prvi moštvo SK Jugoslavije. (Furlan-Fabjan), ki sta tako zasedla drugo mesto. Na tretjem mestu je Olimp I. (Božič-Sifer). V doblu sta zasedla prvo mesto Furlan-Fabjan, drugo mesto Frick in Frank (Jug). Na turnirju smo opazili tudi bivšega celjskega finalista Latinoviča.

Radi ogromne dolžine filma predstave danes ob 16., 19., in 21.15 uri in jutri v nedeljo ob 14., 16.30, 19. in 21.30 uri

Nedeljska matinejska predstava ob 10. uri dopoldne Najnovejši žurnal! Revija film. zvezd

v ELITNEM KINU MATICI

Zboljšanje žel. prometa z Dravsko dolino

Maribor, 7. januarja.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani spremlja že dalj časa z velikim zanimanjem upravičene potrebe za zboljšanje prometa med Mariborom in Dravsko dolino ter je predstavke prizadetih tujsko-prometnih in gospodarskih organizacij popolnoma osvojila. Z novim voznim redom bo od 15. maja t. l. naprej vozil osebni vlak do Prevalj z odhodom iz Maribora ob 10.40 in s povratkom v Maribor ob 16.45. S tem bo odstranjen velik nedostatek, ker ni bilo med dopoldanskim vlakom, ki odhaja iz Maribora ob 5.41 in popoldanskim ob 13.20 nobene druge zveze. Ravno tako ni bil mogoč tudi povratek v Maribor med 12.26 in 20.37 uro. S tem bodo imeli tudi izletniki iz Avstrije, celjskega in ptujskega okrožja ter Slovenskih goric zelo ugodno zvezo z Dravsko dolino. Dravska dolina pa bo to vest sprejela z velikim veseljem.

Nesreče polnijo bolnišnico

Ljubljana, 8. januarja.

V novem letu je število nesreč hudo naraslo. Malo so bili sicer krivi temu tudi prazniki, še več pa mrz in led. Polomljenih udov pri padcih je bilo več kot preveč. Davi je bolnišnica sprejela mizarkega vajenca, 20 letnega Robiča Janka iz Gozda pri Martuljku. Ko je žagal na cirkularni, mu je žaga prerežala prste na obeh rokah. — Neznani in brezvesten kolesar pa je v Ljubljani okolici podrl 61 letno poljsko duinariko Kerčul Franciško iz Podgore pri Ljubljani. Podrl jo je s kolesom in je nato odpeljal naprej, ne da bi se zmenil za staro, ki si je nalomila levo roko. Tudi njo je sprejela ljubljanska bolnišnica, ki je v pičlih osmih dnevih novega leta sprejela zopet veliko število bolnikov. Davi je ob pol 10 dopoldne bil sprejet v novem letu že 560 bolnik. Če bo šlo tako naprej, bo letos bolnišnica hudo posekala lanskeletni rekord.

Kokoši tatovi

Slovenske gorice, 8. januarja.

V zadnjem času se slišijo vedno pogostejše pritožbe nad številnimi tatvinami kokoši po severnem delu Slovenskih gor. Trdovratne tatvine predvsem močno občuti ubogi vinar. Dogodilo se je, da so tatovi nekaterim vinarjem kurjake docela izpraznili. Prosimo oblasti, da odrede za storilci potrebno preiskavo.

Danes premiera Millöckerjeve operete

GASPARONE

Kino Union Tel. 22-21

bašnega razkošja, očarljive lepote, muzike, plesa, naieta, humorja in vesele zabave! Milijonski film letošnje Ufne produkcije! Atraktivna letošnjega sporeda vsemestnih kino-gledališč!

Predstave danes ob 16., 19.15. in 21.15. uri jutri v nedeljo ob 15., 17., 19. in 21. uri; Rezervirajte si vstopnice v predprodaji!

V glavnih vlogah Marica Röck in tenorist Johannes Heesters

V nedeljo ob 11 dop isti film ob znanih dopoldanskih cenah od Din 2:50 naprej!

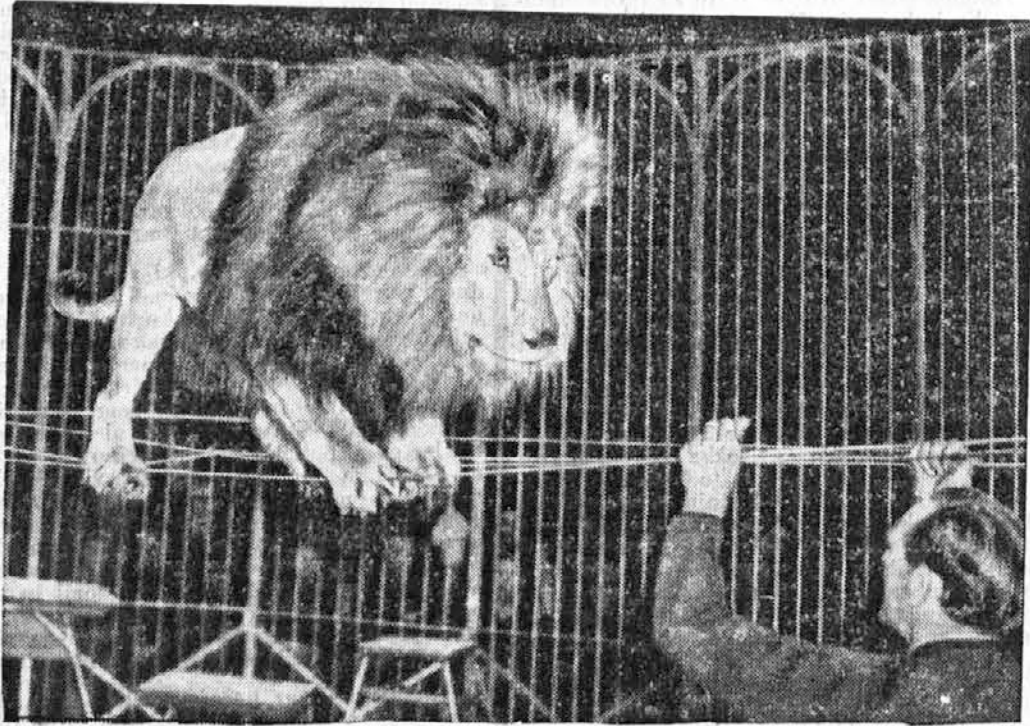
S tanki na južni tečaj

Tanki - „oklopni hoteli“

Čeprav so danes že vse bolj resni časi, kakor pa so bili, recimo pred štiridesetimi leti, se vendar še najdejo ljudje, ki se vse svoje življenje ne bavijo z ničemer drugim kot le s tem, kako bi mogli na daljina potovanja po svetu, pa naj jih žene na to pot karkoli že. Vendar pa je med sedanjimi in nekdanjimi pustolovščinarji vsaj ta razlika, da si današnji ljudje stavijo za namen svojega potovanja znanstveno raziskovanje te ali one pokrajine in ne hodijo po dolednjem neznanem svetu nič več »kar tja v en dan« — če smemo tako reči. Najrazličnejše ekspedicije se odpravljajo zdaj sem, zdaj tja, podpirajo pa jih najnovejše iznajdbe sodobne tehnike. Pomaga jim celo tista tehnika, zaradi katere je toliko napredovalo moderno vojskovanje.

Skoraj nobena človeška zamisel ni več »toliko predrzna«, da bi jo mogli smatrati za čisto gotovo neizvedljivo. Pomislite, kaj je prišlo na misel ameriški raziskovalcu Haroldu Juneu. V Philadel-

phiji je sestavil tri velikanse tanke, s katerimi se bodo letos ameriški raziskovalci odpravili proti južnemu tečaju. Na videz so ti tanki kakor potujoče morilne trdnjave. Vsek teh tankov je dolg 12 metrov, širok pa 6 metrov. Njihova naloga pa ni takšna, kakor jo imajo takšne zverine na bojnem polju. Ti tanki so namenjeni za znanstven boj. Notranjostina teh tankov je dokaj prostornejša kakor pa pri bojnih tankih. V njem je večji prostor, namenjen za najrazličnejše merilne aparate, dalje prostor za raziskovalca, udobna spalnica in celo kopalnica s toplo vodo. Tank je torej nekak oklopni hotel, ki ne bo preveč dovteten za prevelike vremenske spremembe ob južnem tečaju. Vse tri »oklopne hotele« bodo z ladjo prepeljali na obal južnotečajskih pokrajin, nato pa s pomočjo njih začeli znanstven boj z neznanimi pokrajinami večnega ledu ob tečaju, ob katerem tako že tudi zmaga najmodernejša tehnika.

Edini lev na svetu, ki zna hoditi tudi po žici. Seveda se je naučil te umetnosti v cirkusu.

Kako zna tudi znanost biti hdomušana

Z „nesmrtnim“ delom se je osmešil

Tudi z učenimi možmi, kakor so prav gotovo univerzitetni profesorji, se včasih usoda malo pošali. In ta šala je bila večkrat tudi že precej kruta, če pomislimo n. pr. na to, kar se je — čeprav v prejšnjem stoletju — zgodilo nekemu nemškemu učenjaku, univ. profesorju. Predaval je na svoji šoli paleontologijo, to se pravi vedo, ki se bavi z nekdanjim živalstvom na zemlji, ki je ohranjeno le okamenelo v posameznih zemeljskih skladih. S svojo površnostjo pa se je ta profesor v takratnem znanstvenem svetu čisto onemogočil. Njegovi dijaki so pri njem služili dobre ocene s tem, da so mu kar naprej nosili nove okamenine in so hoteli s tem dokazati, da se za to stvar posebno zanimajo in zato tudi za okameninami neprestano stikajo. Tega zanimanja, ki ga je vzbudil v svojih dijakih, se je profesor zelo razveselil in je sklenil najpridnejšim dijakom dajati za vsako novo okamenino posebno nagrado. Okamenin, seveda ponarejenih, je bilo vedno več. Profesor je sklenil tudi izdati novo knjigo, v kateri bi opisal vse te »najnovejše« okamenine. Knjiga naj bi bila po njegovem mnenju nesmrtno delo. Knjiga je ravno izšla, ko je profesor zvedel, kako so ga dijaki »vlekli«. Seveda je bilo zanj že prepozno. Znanstveni tedanji svet, posebno pa še tisti, ki temu profesorju niso privoščili tolike slave, so že spregovorili svojo besedo in ga še bolj osmešili, kakor pa se je že sam s svojim »nesmrtnim delom«.

Z risanjem je zagovoril geologe

Takšne stvari pa se niso dogajale samo v prejšnjem stoletju, pač pa je zanje dovteten tudi komaj pretekli čas. O tem priča dogodek, ki se je pripetil leta 1933, spet v Nemčiji. Neki 13 letni Walter Tönnies, doma tam nekje ob reki Veseri, se je ravno učil, kako je bilo nekoč, ko je bila na zemlji ledena doba. Bil pa je obenem tudi izvrsten risar. Padla mu je v glavo misel, da napravi nekaj slik, ki bi predstavljale izkopenine iz ledeno dobo. Narisal jih je izvrstno, tako da ga je učitelj pred vsemi drugimi učenci v šoli pohvalil, pa ne samo zato, ker je bil tako dober risar, pač pa tudi zato, ker se s takšno vneto zanimajo za ledeno dobo. Z učenčev »senzacionalno najdbo« je učitelj takoj hitel k nekaterim uglednim geologom. Vsi so bili seveda nemalo presenečeni in so si od veselja menda kar meli roke. Tako lepih slik iz ledeno dobo, to se pravi iz dobe pred nekaj 20.000 leti, še niso nikdar v svojem življenju videli. Se prav posebno so se čudili krasni sliki ledenodobnega mamuta. Cisto naravno se je zdelo vsem, da to novico čim prej spravijo v časopis in v znanstvene revije. Slava mladega Walterja in njegovega vaškega učitelja je šla v širni svet.

Mladi Walter pa se je seveda na skrivaj mu-

Policijski pes ga je poiskal tudi na drevesu.

zal ter si mislil: »Če že hočete takšnih presenečenj, jih vam lahko še kaj pripravim.« In res je napravil takoj drugi dan že spet nekaj prav tako krasnih slik. Narisal je neko konjsko lobanjo, ki jo je nato na samotnem kraju zakopal, nato pa jo čez nekaj časa vprico svojih dveh mlajših bratov spet izkopal kot »ostanek iz ledene dobe«. Nek učenjak, ki je v znanstveni reviji videl to sliko, pa je dognal, da ta žival ni mogla živeti že v ledeni dobi, pač pa — pred 2000 leti... Da je bila ta konjska glava kar iz današnje dobe, tega učenjak ni ugotovil, pač pa je 13 letni Walter na veliko zgražanje vseh prizadetih znanstvenikov povedal sam.

Nekaj na tem dečku pa je vseeno vzbudilo pozornost. Ne morda iznajdljivost, kako je mogoče tudi velike učenjake vleči za nos, pač pa izreden talent za risanje. In to je imelo tudi trajno vrednost, kajti pravijo, da je danes ta Walter eden najbolje plačanih ilustratorjev.

Kako fi'ma'o v džungli

Neka druga, vsaj nekoliko podobna zgodba, se je dogodila v Ameriki. Neka tamkajšnja univerza je poslala v Afriko znanstveno odpravo, da bi tam proučila jezik, ki ga govori neko črnsko pleme in ki se od drugih črnskih jezikov močno razlikuje. Vodja te odprave je bil profesor Wright. Ta je obiskal neko črnsko vas, ki leži v pragozdu in kjer daleč naokoli ni nikjer žive duše. Tu je bila pač najboljša priložnost pridobiti novih znanstvenih izsledkov. V vasi je naletel najprej na neko žensko z dvema napol doraslimi otrokoma. Ti trije so peli neko značilno pesem — po naših pojmihi bi rekli, da so peli moderno. Tudi besedilo te pesmi je bilo nekaj posebnega. Wright je takoj ponudil črncem nekaj denarja, ki so ga seveda hlastno sprejeli ter jih prosili, naj pesem še enkrat zapoje. To so očividno radi storili. Vodja odprave in njegovi spremljevalci pa so hitro zapisali čudno besedilo, ki so ga tokrat seveda prvič slišali. Cisto nerazumljive besede so se glasile:

Manga, manga, džinga go,

Onga dada ula lo,

Boomlay, boomlay, boomlay — boom!

Neprestano so ponavljali samo to in niso prav nič spremenili. Tujci so skušali ugotoviti, kaj naj bi ta pesem pomenila. Zdelo se jim je, da mora biti to kaka slavoslovna pesem ali morda celo narodna himna. Tudi na to so pomislili, da morda ti črnci pravkar praznujejo kak vesel dogodek ali da obhajajo kak praznik. Uganke tedaj Američani niso znali na noben način rešiti. Ko so se podali naprej, so naleteli na nekaj moških črncev, ki so imeli v rokah velike nože, s katerimi so trebili gozd. In ti so peli neprestano tudi isto pesem, do besede natančno tako, kakor prej oni trije v vasi. Wrightu se je že zazdelo, da niso zastoj prišli med te črnce in da se bodo vrnili domov v Ameriko z bogatimi odkritji. Oglasili pa so se tudi pri poglavarju teh črncev, ki je bil že na videz

V 30 krajih rojen, osemkrat pokopan

Kristof Kolumb je pač v zgodovini tista osebnost, s katero je združenih menda tudi največ pripovedk. Poleg tega pa je ta veliki Kristof tudi oni človek, ki se je — saj lahko rečemo — tudi največkrat rodil. Pa ni, da bi se temu preveč čudili: Precej evropskih mest se hoče ponašati s tem, češ da je bil Kolumb rojen v njih. Samo v Italiji je, kakor pravijo, nič manj kot petnajst raznih mest, o katerih pravijo, da so rojstni kraj tega drznega pomorščaka, ki je prelomil srednji in novi vek naše zgodovine. V Španiji so prav malo bolj skromni. Le štirinajst mest so našli tam takšnih, ki bi rade imenovala Kolumba za svojega nekdanjega meščana. Portugalski pa so za trdno prepričani, da Kristof Kolumb ni bil rojen ne v Italiji, ne na Španskem, pač pa v nekem portugalskem mestu, in sicer samo v enem. Potem takem bi moral biti ta pomorščak slaven tudi po tem, da je bil rojen na tridesetih mestih. Kakor Kolumbov rojstni kraj, tako si tudi niso čisto na jasnem, kdaj je bil Kolumb rojen. Zgodovina našega kar 26 različnih letnic njegovega rojstva, in sicer kar po vrsti od leta 1430 do 1455. Rojen je bil torej ta mož tudi kar 26 krat. Razmeroma malo krat so pa Kolumba pokopali: vsega skupaj samo osemkrat. Prvič so ga položili v grob v Valadolidu, nato v Sevilli, nakar pride dvakrat na vrsto San Domingo, dvakrat pa so njegove trdnje ude položili k večnemu počitku v Havani. Posmrtni ostanke velikega Kolumba so leta 1899, t. j. takoj po špansko-ameriški vojni, prenesli v Sevillo. Kjer je bil ta, tudi v tem oziru izreden mož, že prejel nekoč pokopan.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 8. januarja: 12 Plošča za ploščo vrsti se, prepeva, iz zvočnikov naših veselje odmeva — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.20 Plošča za ploščo vrsti se, prepeva, iz zvočnikov naših veselje odmeva — 14.15 Vreme — 18.00 Delopusti (Igra Radijski orkester) — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Pregled sporeda — 20.00 Zunanji politiki (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Sam. prolekteta mušica, »Brenčelja« mi reko, sem značaja hudega, zelo man oštro. Zabaven in zelo poučen prerez Aleševskega »Brenčelja« iz let 1889 do 1890. Za plan večer priredil Niko Kuret. Izvajajo člani rad. igr. družine — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Vesel konec tedna (Igra Radijski orkester).

Nedela, 9. januarja: 8 Vesel nedeljski pozdrav (plošče) — 8.15 Božične pesmi za 4 klarinete (Gregorčev pihalni kvartet) — 9.00 Čas, vreme, spored — 9.15 Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve — 9.45 Verski govor (g. dr. Vilko Fajdiga) — 10.00 Koncert lahke gl. (Cimermanov kvartet in plošče) — 11.00 Otroška ura: Hadž-bradž in njegov balon, zvočna slika — 11.30 Akademski pevski kvintet — 12.00 Koncert Gregorčičevih skladb (Sodelujejo: Akad. pev. kvintet in Rad. ork.) — 13.00 Čas, vreme, poročila, spored — 13.20 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah) — 16.00 Božične pesmi poje komorni zbor, deloma s spremljevanjem Rad. orkestra. Dirigent g. dr. Fr. Kimovec — 17.00 Kmetijska ura — 17.30 Z. akustek čas (Sodelujejo: Kvartet mandolin, teret Stritarjevih, g. prof. M. Lipovšek in pl.) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Slovenska ura: d) Nekaj slovenskih skladb (plošče), b) Ob zori naše zgodovine (g. dr. Josip Mal) — 20.30 Slovenska glasba (Sodelujejo: g. Milena Strukelj Verbičeva, g. prof. M. Lipovšek (spr.) in Radijski orkester) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Valček ura (plošče).

Drugi programi

Sobota, 8. januarja: Belgrad: 20 Spevoigra — Zagreb: 20 Opera — Dunaj: 19.10 Vojaška godba, 19.55 O filmu, 20.35 Glasbeno potovanje okoli sveta, 21.45 Violončelo, 22.20 Plesna glasba — Budimpešta: 17.30 Koncerti in predavanja — Italijanske postaje: 1. skupina (121, 361 in 283 m): 17.15 Plesna glasba, 21. Igra, 22.15 Cel. 22.15 Plesna glasba — 11. skupina (369 in 363 m): 17.15 Klavir 21 Zandonaijeva opera »Kavalirji Ekeby« — 111 skupina (192, 272 in 221 m): 20.30 Fialova opereta »Stambulski rožar« — Praga: 19.20 Vojaška godba, 20.25 Po Silvestrovem, 22.30 Zahvalni koncert — Varšava: 20 Pester koncert, 22 Plesna glasba

precej inteligenten. Precej dobro je govoril tudi angleško in je nosil tudi trd ovratnik, ki je bil najbrž nekoč bel.

Prvo vprašanje, ki ga je stavil Wright temu črnskomu poglavarju, je bilo, kaj pomeni ona zagonezna pesem. »Tega še mi sami ne vemo. go-spod!« je odvrnil glavar. »Toda, pred nedavnim je bila pri nas neka ameriška filmska odprava, ki nas je prišla, da smo se morali vsi na pamet naučiti te pesmi. Zdaj nam kar noče več iz ušes. Ali morda vi veste, kaj te besede pomenijo?«

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

89

Major je prijezdil k poveljniku.

»Na povelje?«

»Vzemite deset mož in skočite naprej, da boste videli, kaj je v trdnjavi!«

Major je skočil s konja in določil deset mož, da pojdejo z njim.

Enajst ljudi je z nasajenimi bodali steklo naprej...

Warrenton je dejal Geoffreyu:

»Zdi se mi, da so se Suristanci umaknili...«

Vickers mu ni nič odgovoril. Gledal je samo proti velikim vratom trdnjave, skozi katera so ta trenutek tekli vojaki pod vodstvom majorja Jowetta.

Vse to je trajalo nekaj trenutkov, toda polku indijske brigade se je zdelo, da je čas obstal in se noče nikamor premakniti.

Cez kratko so pritekli vojaki iz trdnjave ter mahali z rokami v znamenje, da ni nič nevarnega.

Zaorilo je Warrentonovo povelje:

»Polk v skoku naprej!«

Konjeniki so se pognali proti trdnjavi, vzpodbadala jih je drhteča radovednost in pričakovanje nečesa strašnega.

Sir Warrenton in brata Vickers so prvi prihajali na dvorišče.

Tam jih je čakal strašen prizor: vse je bilo opustošeno, povsod sama trupla na kupih. Tu pa tam je ležala kaka ženska ali otrok, ustreljen, zaklan...

Konjeniki so skakali s konj in v gruclah prihajali na dvorišče. Vsem je zastajal dih ob teh strašnih slikah.

Sir Warrenton je zarjovel s hripavim glasom:

»Poiščite polkovnika Campbella in ostale!«

Vojaki so se razbežali na vse strani. Trenutek za tem je polkovnik s častnikoma zaslišal obupne krike in tuljenje.

Vojaki so iskali in našli, kar so se bali, da bodo našli: svoje žene mrtve, otroke poklane...

Nekateri izmed njih so drveli do reke, če bi tam dobili kaj. Major Jowett je begal iz barake v barako, iz skladišča v skladišče, iz skrivališča v skrivališče in iskal svojo ženo. Nazadnje jo je našel na pragu skladišča za strelivo...

Bila je mrtva...

Vzel jo je v naročje kakor otroka in tako žel polagoma, kakor da se jo boji prebuditi, po velikem, krvavem dvorišču. Zdelo se je, da nosi v rokah speče dete. Hodil je okrog kakor v sanjah.

Takega ga je dobil Geoffrey. Položil mu je roko na ramo, toda ni mogel spregovoriti niti besede.

Med trupli na dvorišču so našli tudi malega Prema...

Geoffrey je vse to pričakoval, toda zdaj, ko je na lastne oči gledal vse te nedolžne žrtve klanja, ga je prevzel tak obup, da je moral krčevito stiskati zobe, da ni na glas zavpil od bolečine.

S prečnikov pri častniški jedilnici so visela trupla vojakov, ki so bila od muk strahovito spačena...

Vojaki so takoj začeli kopati velik grob, da bi vse mrtve pokopali skupaj...

Nekdo je pritekel do Vickersa:

»Poveljnik vas kliče. Našli so polkovnika Campbella!«

»Kje...? Je živ...?«

A vojak je že tekel naprej in ga ni več slišal. Geoffrey je drvel za njim.

Vedel je, kakšen prizor ga čaka. Surat kan ni prizanesel nikomur... Vse ženske in otroke ter tisto nekaj vojakov, kar so jih zajeli pri reki je dal odvesti v trdnjavo skupaj s polkovnikom Campbellom. Tam je dal vse pobiti...

Vojak je pripeljal Geoffreya na majhno ploščad za Campbellovo hišo. Tam je na soncu ležalo kakih deset trupel.

Warrenton in njegovi so nekaj časa molče in sklonjenih glav stali pred temi trupli.

Strašno tišino so trgali samo jokajoči vzkliki indijskih vojakov, ki so pritaženo doneli z velikega dvorišča.

Polkovnik Campbell je ležal med drugimi umorjenci vznak. Njegov obraz je bil popolnoma miren, zdelo se je skoraj, kakor da zaradi močnega sonca mežika z očmi. Sonce mu je sijalo naravnost v obraz...

V levici je držal odprto knjigo... sveto pismo...

Zraven njega je ležal mladi poročnik Pearson. Njegov obraz je bil ves spačen od bolečine in smrtnega strahu.

Sir Warrenton je tiho zamrmral, kakor da se boji oskruniti molk mrtvih:

Foto Warner Bros

Častniki so molče stali pred desetino trupel, ki so ležala na soncu. Med njimi je bil polkovnik Campbell...